

Nr 4

Utrikesutskottets utlåtande i anledning dels av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa av Europarådets rådgivande församling år 1960 och 1961 vid dess tolfte ordinarie möte fattade beslut, dels av motioner väckta i anslutning till sagda proposition.

Genom en den 23 mars 1961 dagtecknad, till utrikesutskottet hänvisad proposition, nr 124, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av protokollet över utrikesdepartementsärenden samma dag, anhållit om riksdagens yttrande angående vissa i nämnda protokoll omnämnda, av Europarådets rådgivande församling år 1960 och 1961 vid dess tolfte ordinarie möte fattade beslut, nämligen

rekommendationerna 243 och 266 om de ekonomiska förbindelserna i Europa;

rekommendationerna 244 och 272 om verksamheten inom Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling;

rekommendationen 245 om en rådgivande församling för Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling,

rekommendationen 273 om politiska och parlamentariska synpunkter på OECD-konventionen;

rekommendationen 255 och resolutionen 185, båda om behovet av att intensifiera Europarådets verksamhet,

rekommendationen 271 om ett årligt gemensamt sammanträde med rådgivande församlingen och ministerkommittén;

rekommendationen 250 om Europarådets allmänna politik i ljuset av det internationella läget,

rekommendationen 264 om användande av ministerkommittén såsom ett organ för fastställande av riktlinjer för och samordning av medlemsstaternas politik,

rekommendationen 265 om förbindelserna med de stater som nyligen blivit självständiga;

rekommendationen 254 om radioutsändningar till Central- och Östeuropa;

resolutionen 178 om tvångskollektivisering av lantbruket i Sovjet-zonen i Tyskland,

resolutionen 182 om läget i Sovjet-zonen i Tyskland,

resolutionen 189 om läget i de baltiska staterna på tjugooårsdagen av deras tvångsmässiga inlemmande i Sovjetunionen;

rekommendationen 242 om de ekonomiska gemenskapernas (EEC och EAEC¹) verksamhet på det kulturella området,

rekommendationen 256 om upptagande av frågan om »presentationen av Europa inför omvärlden» på Europarådets kulturprogram,

rekommendationen 257 om frivilliga bidrag från regeringarna till kulturfonden samt

rekommendationen 251 om europeiskt samarbete på rymdforskningens och rymdteknologiens område och

rekommendationen 252 om vissa rättsliga frågor rörande yttre rymden.

Vad angår det närmare innehållet i dessa rekommendationer och resolutioner får utskottet hänvisa till propositionen, vid vilken översättningar till svenska av desamma är fogade.

Departementschefen har beträffande vissa av de i propositionen närmare redovisade besluten anfört följande:

Huvudtemat i rådgivande församlingens ekonomiska debatter har under tolfte mötet, liksom under föregående år, varit frågan om att få till stånd ett ekonomiskt samarbete på vidast möjliga bas inom Europa — särskilt då mellan sex- och sjustatsgrupperna. I rekommendationerna 266 och 272 återkommer församlingen sålunda till tanken på ett associationsavtal omfattande EEC och EFTA samt övriga ifrågakommande europeiska stater. I rekommendation 266 drager församlingen upp vissa riktlinjer för ett sådant associationsavtal. Rekommendation 243 behandlar läget för de europeiska stater som står utanför de två grupperingarna.

Församlingen har även ägnat sin uppmärksamhet åt nödvändigheten att föra vidare det betydelsefulla arbete i fråga om de inomeuropeiska ekonomiska problemen som hittills utförts av OEEC, och i rekommendationerna 244 och 272 yrkar församlingen att de viktigaste leden i denna verksamhet skall tagas upp inom det nya OECD. Församlingen har här hävdad en ståndpunkt som helt överensstämmer med den som intagits av bl. a. Sverige och övriga EFTA-länder i samband med utarbetandet av OECD-konventionen.

I rekommendationerna 245 och 273 har församlingen vidare yrkat att en inofficiell parlamentarisk församling för OECD skulle byggas upp kring Europarådets församling. Från svensk sida har man i princip uttalat sitt stöd för tanken på att OECD skall få en parlamentarisk anknytning. Man synes å svensk sida böra eftersträva att denna anknytning ges en sådan form, att det bl. a. blir möjligt för de europeiska staterna att på det parlamentariska planet bevaka särskilda europeiska synpunkter på inom OECD behandlade frågor.

¹ European Atomic Energi Community = Euratom.

Beträffande de debatter i församlingen som lett fram till ovannämnda rekommendationer kan helt allmänt konstateras, att de synes på ett värdefullt sätt ha givit tillfälle till konfrontation — på det parlamentariska planet — av de föreliggande ståndpunkterna. De torde även i sin mån ha bidragit till att inför allmänna opinionen belysa problemställningarna.

Uppkomsten av grupperingar inom det ekonomiska integrationsarbetet har även föranlett församlingen att yrka att Europarådets egen verksamhet skall intensifieras för att motverka tendenser till splittring även på andra områden. I rekommendation 255 understryker församlingen »nödvändigheten att föra sex- och sjustatsgrupperna närmare varandra genom att stärka institutioner som omfattar det större Europa» och efterlyser förslag om fält för vidgat samarbete. Församlingen har även i olika sammanhang — t. ex. i rekommendation 242 angående det intensifierade samarbetet inom sexstatsgruppen beträffande kulturella och vetenskapliga frågor — givit uttryck för farhågor för att det mera långtgående samarbete som upptagits på en rad specialområden inom nämnda grupp kan leda till att de sex och de övriga europeiska staterna beträder olika vägar även på områden av huvudsakligen teknisk karaktär. Europarådet synes erbjuda möjligheter att harmonisera det europeiska samarbetet. Såsom ett uttryck för en sådan strävan får ses ministerkommitténs ovan refererade beslut att öka Europarådets resurser för kulturellt och vetenskapligt samarbete. Det kan nämnas att rådets verksamhet även har intensifierats på t. ex. vissa rättsliga områden i syfte att söka säkerställa att utvecklingen där så långt möjligt blir enhetlig inom hela medlemsstatskretsen.

I vad avser de politiska frågorna har församlingen i rekommendationerna 250, 264 och 265 åter tagit upp lanken på en samordning av olika aspekter av medlemsstaternas utrikespolitik. På denna punkt hänvisar jag till de principiella och praktiska invändningar som jag anfört mot denna tanke i tidigare motsvarande propositioner.

Förslagen i rekommendation 254 om regeringssamarbete för samordning m. m. av radioutsändningar till Central- och Östeuropa faller utanför ramen för de Europarådet tillkommande samarbetsuppgifterna, sådana dessa definierats i artikel 1 i stadgan («Europarådets syfte är att åvägabringa en fastare enhet mellan dess medlemmar»).

Församlingen har även gjort vissa politiska uttalanden berörande Östtyskland och Baltikum. Dessa har givits formen av resolutioner (nr 178, 182 och 189), såsom är praxis, då fråga är om fria opinionsyttringar av representanterna i dessas egenskap av obundna församlingsledamöter. Åt resolutionerna 182 och 189 har församlingen givit en annan karaktär än den som är bruklig beträffande resolutioner — som ju riktar sig till allmänna opinionen — så till vida att den låtit desamma utmynna i uppmaningar till Internationella Röda Korset, respektive medlemsregeringarna. Detta torde i synnerhet i vad avser uppmaningen till Internationella Röda Korset icke stå i överensstämmelse med stadgan, vars artikel 13 ger ministerkommittén utslutande rätt att utåt företräda Europarådet, bl. a. genom rekommendationer i olika frågor.

Såsom en ny punkt på församlingens dagordning har under året tillkommit rymdfrågorna. Det får anses vara naturligt att församlingen diskuterar möjligheterna att få till stånd ett europeiskt samarbete för rymdforskning. Däremot torde det åtminstone för närvarande icke vara sakligt motiverat, att, såsom församlingen föreslår i rekommendation 251, ge en

eventuell framtida samarbetsorganisation på området en närmare anknytning till en ministerkommitté och till Europarådets församling. Församlingen bör dock naturligtvis i lämpliga former så utförligt som möjligt hållas informerad om dessa frågor.

I sammanhang med propositionen har utskottet behandlat två i anledning av denna väckta likalydande motioner, nr I: 649 av herr *Hanson, Per-Olof*, och nr II: 778 av herr *Rimmerfors*, vilka motioner i första hand anknyter till de i propositionen i korthet omnämnda rekommendationerna 249 och 268, båda om ratificering av Europarådskonventioner. I den förra rekommendationen hemställs att medlemsregeringarna uppmanas ratificera samtliga konventioner som de undertecknat eller meddela orsakerna till utebliven ratifikation, och den senare går ut på att varje medlemsstat årligen skall avge rapport till ministerkommittén angående ratifikationsläget. Texten till dessa båda rekommendationer är i svensk översättning såsom bilaga fogad till detta utlåtande.

Under hänvisning till dessa två rekommendationer och under åberopande jämväl av de vid 1960 års riksdag väckta motionerna I: 637 och II: 784 återkommer motionärerna till Europarådets rekommendationer 233 och 232 från rådgivande församlingens elfte ordinarie möte, som gäller kompetensen för Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna och vilka behandlats av 1960 års riksdag. Motionärerna erinrar om utrikesutskottets av riksdagen då godkända uttalande i utlåtandet 1960:5 om att utskottet förutsatte en redovisning för 1961 års riksdag av läget i fråga om Sveriges erkännande av nämnda domstols jurisdiktion. Såvitt angår rekommendationen 232 om utvidgning av domstolens kompetens till fall då någon rättslig tvist icke föreligger uttalade sig utskottet för att avvakta resultatet av en planerad expertkommittés arbete. Motionärerna konstaterar att frågan om Sveriges ställning till Europarådsdomstolen icke berörts i årets proposition angående rådgivande församlingens beslut, och motionerna utmynnar i en hemställan att riksdagen i sitt yttrande till Kungl. Maj:t över tolfte Europarådsförsamlingens beslut ville anhålla att Kungl. Maj:t måtte träffa föranstaltningar för att Sverige snarast avgiver en förklaring, varigenom Sverige skulle underställa sig Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna.

Beträffande rekommendationerna 250, 264 och 265, i vilka åter tagits upp tanken på en samordning av olika aspekter av medlemsstaternas utrikespolitik, hänvisar enligt vad ovan sagts departementschefen till principiella och praktiska invändningar, som anförts av honom i tidigare motsvarande propositioner. Av dessa uttalanden torde här få återgivas följande:

ur propositionen 1957: 145 —

Tyngdpunkten i Europarådets insats bör enligt stadgan ligga på en utveckling av samarbetet mellan medlemsstaterna inbördes beträffande konkreta frågor av ekonomisk, kulturell, social och juridisk karaktär. Viktiga resultat av detta samarbete har redan uppnåtts, och flera värdefulla uppslag är föremål för bearbetning. Därutöver synes det inte möta något hinder, att europeiska parlamentariker får tillfälle att i Europarådet debatera även vidare aspekter av aktuella problem, som är gemensamma för medlemsstaterna. Dessa diskussioner må ha sitt värde som ett uttryck för de olika skiftningarna i den allmänna opinionen i medlemsstaterna men utgör knappast tjänligt underlag för rekommendationer till regeringarna av allmänpolitiskt innehåll.

Till detta uttalande gav utskottet i sitt utlåtande 1957: 6 sin anslutning.

ur propositionen 1958: 129 —

Även om vissa medlemsstater måhända kunde finna en gemensam grundval för sin utrikespolitik, torde dock församlingens förslag om anordnande av särskilda europeiska premiär- och utrikesministermöten samt upprättande av en ständig grupp av politiker och tjänstemän med uppgift att — obundna av instruktioner — söka utarbeta riktlinjer för en gemensam europeisk politik få anses föga realistiska. Om en medlemsstat bedömer att de europeiska staterna med utsikt till framgång skulle kunna diskutera frågan om utarbetande av gemensamma riktlinjer beträffande något konkret utrikespolitiskt problem, har medlemmarna redan nu möjlighet att taga upp detta problem i ministerkommittén, antingen vid ett ordinarie möte eller vid ett extra möte, som kan sammankallas genom beslut med $\frac{2}{3}$ majoritet.

Härom anförde utskottet i sitt utlåtande 1958: 6 som sin mening att vad som anförts i departementschefens nyss återgivna yttrande i propositionen 1957: 145 vore tillämpligt på två politiska församlingsrekommendationer.

Utskottet har vidare givit uttryck åt enahanda synpunkter i sitt utlåtande 1959: 5.

Utskottet, som erhållit ytterligare upplysningar under ärendets föredragning, får anföra följande.

Vad först angår rekommendationerna 250, 264 och 265 om samordning av medlemsstaternas utrikespolitik avvisar utskottet tanken på en samordning inom Europarådskretsen av medlemsstaternas utrikespolitik under hänvisning till de synpunkter utskottet givit uttryck åt i sina ovan omnämnda utlåtanden 1957: 6, 1958: 6 och 1959: 5.

Ett flertal rekommendationer avhandlar de ekonomiska förbindelserna inom Europa. I detta hänseende uttalar utskottet sin tillfredsställelse med det stöd Europarådsförsamlingen skänkt ansträngningarna att lösa de europeiska ekonomiska integrationsproblemen. Utskottet vill därutöver,

särskilt i anslutning till rekommendationerna 245 och 273, fästa uppmärksamheten på det förhållandet att Europarådsförsamlingen är det enda europeiska forum, där parlamentariker från medlemsstaterna i Europeiska frihandelsammanslutningen får tillfälle mötas och utbyta synpunkter såväl inbördes som med parlamentariker från Europeiska ekonomiska gemenskapens medlemsstater.

Utskottet övergår härefter till det i motionerna berörda ämnet och anför därutinnan.

Utskottet erinrar om sitt av riksdagen godkända uttalande i utlåtandet nr 5 under 1960 års riksdag. Enligt detta rådde inom utskottet alltjämt tveksamhet i frågan huruvida tiden erfarenhetsmässigt vore inne för avgivande av en förklaring från svensk sida enligt artikel 46 i Europarådets konvention angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Delade meningar föreläge också om en sådan förklarings principiella och praktiska värde. Utskottet uttalade sig vidare för samråd med Norge, som tills vidare också intog en liknande avvaktande hållning, samt med Danmark och Island. Det antecknades vidare att tillfälle till överläggning komme att erbjuda sig inom Nordiska rådets ram. Utskottet förutsatte slutligen att frågans läge redovisades för nästkommande års riksdag i samband med den årliga propositionen om Europarådet.

Något uttalande i sistnämnda hänseende återfinnes icke i den nu förevarande propositionen. Utskottet har emellertid inhämtat, att frågan för Norges vidkommande ännu icke avgjorts utan alltjämt är föremål för övervägande, ävensom att Nordiska rådet för sin del beslutat uppskov med behandlingen av denna punkt på sin dagordning såväl i Reykjavikssessionen som vid rådets i februari 1961 i Köpenhamn hållna nionde session. Vid sådant förhållande förväntar utskottet, som icke anser sig böra påyrka ett omedelbart avgörande i ämnet, att regeringen till en kommande riksdag redovisar sin inställning till detta spörsmål efter att saken änyo behandlats i Nordiska rådet.

Hänvisningen i motionerna I: 649 och II: 778 till den ovan berörda rekommendationen 232 ger utskottet anledning påpeka att en expertkommitté tillsatts av Europarådets ministerkommitté för att studera problemen i samband med en ifrågasatt utvidgning av domstolens kompetens och att dess arbete fortgår.

Utskottet finner ej anledning föreligga till särskilt uttalande rörande de övriga i propositionen omförmälda besluten.

Under hänvisning till vad sålunda anförts hemställer utskottet,

- 1) att riksdagen i anledning av föreliggande proposition, nr 124, måtte giva Kungl. Maj:t till känna vad utskottet här ovan anför, samt

2) att motionerna I: 649 och II: 778, i den mån de icke är besvarade med vad utskottet anfört, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 27 april 1961

På utrikesutskottets vägnar:

RICKARD SANDLER

Vid ärendets slutliga behandling har närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar Sandler, Boheman, Lundström, Bengtson, Ewerlöf och Aspling;

från a n d r a kammaren: herrar Bengtsson i Halmstad, Ohlin och Hjalmarson, fru Renström-Ingenäs samt herrar Svensson i Ljungskile, Alemyr och Allard.

Rekommendation 249 (1960)**rörande ratifikation av Europarådskonventioner**

Församlingen,

som hänvisar till att inom Europarådets ram trettio konventioner, överenskommelser, protokoll och deklARATIONER tillkommit sedan 1949;

som erinrar om den av ministerkommittén 1951 antagna stadgeresolutionen, vilken har följande lydelse:

»Konvention eller överenskommelse skall av generalsekreteraren underställas alla medlemsstater för ratifikation»,

och

»Varje medlem förbinder sig att inom ett år från detta meddelande, eller, om detta på grund av exceptionella omständigheter är omöjligt, inom aderton månader underställa frågan om ratifikation av en konvention eller överenskommelse vederbörande myndighet eller myndigheter i sitt land»;

»som hänvisar till att i ett stort antal fall adertonmånadersfristen överskridits utan att regeringarna påbörjat ratifikationsproceduren;

som hänvisar till att ministerkommittén i flera av sina stadgeenliga rapporter och i sina svar på skriftliga frågor uppmanat församlingens medlemmar att inom sina nationella parlament taga erforderliga initiativ för att förmå sina regeringar att framlägga Europarådets konventioner och överenskommelser för ratifikation;

som erinrar om sin resolution 168 den 24 april 1959,

rekommenderar ministerkommittén:

1. att uppmana medlemsstaternas regeringar:

(a) att utan dröjsmål i enlighet med stadgeresolutionen 1951 påbörja ratifikationsproceduren i alla de fall där detta icke har gjorts;

(b) att framlägga rapporter angivande den tidpunkt då utestående ratifikationer kan förväntas bli vidtagna samt skälen till att dessa ratifikationer ännu icke ägt rum eller till att de icke avser ratificera vissa instrument;

2. att lämna församlingen informationer i enlighet härmed.

Rekommendation 268 (1960)**om ratifikation av Europarådskonventioner**

Församlingen,

som hänvisar till att mer än tjugo konventioner nu har ingåtts inom ramen för Europarådet;

som hänvisar till att ratifikationsläget för ett antal av dessa konventioner är långt ifrån tillfredsställande;

som konstaterar att den ratifikationsprocedur som fastställts av ministerkommittén i dess »stadgeresolution» i maj 1951 tillämpats ofullständigt;

som tagit kännedom om sin juridiska kommittés rapport (dokument 1184), vilken analyserar inom Internationella arbetsorganisationen tillämpad procedur och söker draga slutsatser därav för Europarådets del — en rapport varå församlingen riktar ministerkommitténs uppmärksamhet;

som är övertygad om nödvändigheten att införa en ny procedur, vilken möjliggör uppnåendet av mera tillfredsställande resultat;

rekommenderar ministerkommittén:

att ständigt följa ratifikationsläget för de konventioner som ingåtts inom Europarådets ram, och

att i detta syfte antaga en ny »stadgeresolution» som föreskriver, att

1. den 1951 antagna proceduren skall tillämpas;

2. varje medlemsstat skall för ministerkommittén framlägga en årlig rapport utvisande:

(a) de europeiska konventioner som ifrågavarande stat ratificerat;

(b) de åtgärder den vidtagit i syfte att ratificera andra europeiska konventioner;

(c) skälen till att den icke vidtagit åtgärder för att ratificera europeiska konventioner som icke nämnts under (a) eller (b);

3. ministerkommittén (eller en lämplig expertkommitté) skall vid en bestämd tidpunkt varje år studera dessa rapporter och överväga vilka andra åtgärder som kan bli erforderliga för att uppnå ytterligare ratifikationer;

4. ministerkommittén skall en gång årligen, i den rapport som förutskickats i artikel 19 i stadgan, delgiva församlingen de upplysningar som mottagits från medlemsregeringarna med tillämpning av moment 2 ovan, samt de slutsatser den själv eller dess expertkommitté må ha kommit fram till enligt moment 3 ovan;

5. församlingen skall studera dessa meddelanden vid en offentlig debatt och formulera sina slutsatser i form av rekommendationer till ministerkommittén.
